

Araştırma Makalesi - Research Article

Teknolojik Liderlik Davranışı, Kriz Yönetimi ve Uzaktan Eğitim Arasındaki İlişki: Öğretmen Algıları¹

The Relationship between Technological Leadership Behavior, Crisis Management, and Distance Education: Teacher Perceptions

İsa Kürşad ÜNVER^{1*}, Seyithan DEMİRDAĞ²

Geliş / Received: 26/07/2022

Revize / Revised: 18/11/2022

Kabul / Accepted: 28/11/2022

ÖZ

Okul örgütüne en çok etkide bulunan unsurlardan biri bilgi ve iletişim teknolojileridir. Eğitimin kalitesinin artması okullarda teknolojinin kullanılması ile mümkündür. Okul yöneticileri için bilgi ve iletişim teknolojileri eğitimin kalitesinin artırılması amacı ile kullanılan önemli araçlardan biridir. Bu sebeple, okul idarecilerinin en önemli rollerinden biri “Teknoloji Liderliği” olacaktır. Bu çalışmanın amacı öğretmenlere göre okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışları ile kriz yönetimi becerilerinin öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini, seçkisiz olmayan (non-random) örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme tekniği ile belirlenmiş 270 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmadaki öğretmenlerin 180’inin (%68,5) kadın, 85’inin (%31,5) ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmanın verileri “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Ölçeği”, “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Anketi” ve “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkileri tespit etmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ile kriz yönetimi becerilerinin öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutum düzeyleri üzerindeki etkileri doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bulgulara göre okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışlarının öğretmen algılarına göre yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bulgular ayrıca öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları ile okul müdürlerinin teknoloji liderliği rolleri ve kriz yönetim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler- *Teknolojik Liderlik, Kriz Yönetimi, Uzaktan Eğitim, Öğretmenler*

ABSTRACT

One of the most influential factors on the school organization is information and communication technologies. Increasing the quality of education is possible with the use of technology in schools. For school administrators, information and communication technologies are one of the important tools used to increase the quality of

¹ Bu çalışma birinci yazarın “Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

^{1*}Sorumlu yazar iletişim: isaunver@yahoo.com (<https://orcid.org/0000-0001-9707-6527>)

Ortaöğretim Hizmetleri, Milli Eğitim Bakanlığı

²İletişim: seyithandemirdag@gmail.com (<https://orcid.org/0000-0002-4083-2704>)

Eğitim Bilimleri Bölümü, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Zonguldak

education. For this reason, one of the most important roles of school administrators will be "Technology Leadership." The sample of the study consists of 270 teachers who were determined by the convenient sampling technique, one of the non-random sampling methods. It is seen that 180 (68.5%) of the teachers in the study are female and 85 (31.5%) are male. The data of the research were obtained by "Technology Leadership Scale of Primary School Administrators", "Crisis Management Skills Questionnaire of Primary School Principals" and "Distance Education Attitude Scale". Pearson correlation analysis was applied to determine the relationship between school principals' technological leadership behavior and crisis management skills and teachers' attitudes towards distance education. The effects of school principals' technological leadership behavior and crisis management skills on teachers' attitudes towards distance education were examined by linear regression analysis. According to the findings, it was seen that the technological leadership behaviors of the school principals were at a higher level based on the perceptions of the teachers. The findings also showed that there was no significant relationship between teachers' distance education attitudes and school principals' technology leadership roles and crisis management skills.

Keywords- Technological Leadership, Crisis Management, Distance Education, Teachers

I.GİRİŞ

COVID-19 pandemi sürecinde, öğretmenler uzaktan eğitime ilişkin araçları daha fazla kullanmak durumunda kalmışlardır. Pandeminin oluşturduğu şartlar, öğretimin uzaktan şeklinde sağlanmasına neden olmuştur. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik rolleri ve kriz yönetim becerileri sayesinde öğretmenler uzaktan eğitimi daha önce deneyimlememiş olmalarına rağmen etkili ve verimli bir şekilde uzaktan eğitimle derslerini yapmışlardır.

Toplumlar geliştikçe okullar da bu gelişim sürecinin bir parçası ve değişimin en önemli etkenlerinden biri olmaya devam edecektir. Okullar hem değişimi sağlar hem de bu değişimden etkilenir. Okul ve okul çevresine en çok etkide bulunan unsur bilgi ve iletişim teknolojileridir. Eğitimin kalitesinin artması okullarda teknolojinin kullanılması ile mümkündür. Eğitim ve yönetim faaliyetlerinde bireyleri ön plana çıkararak teknolojiden azami ölçüde faydalanmak okul yöneticilerinin görevidir. Okul yöneticileri için bilgi ve iletişim teknolojileri eğitimin kalitesinin artırılması amacı ile kullanılan önemli araçlardan biridir. Bu sebeple, okul idarecilerinin en önemli rollerinden biri "Teknoloji Liderliği" olacaktır (Dönmez & Sincar, 2008, s. 17). COVID-19 pandemisinin bir kriz ortamı yaratması ve bu kriz döneminde derslerin bilgi ve iletişim araçları ile yapılması durumu okul müdürlerinin kriz yönetim becerilerini ve teknoloji liderliğini sorgulamıştır.

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kriz durumlarında örgüt liderleri mevcut kaynakları kullanmak suretiyle krizin etkisini asgari bir düzeye indirgeyerek örgütün işleyişinde devamlılık sağlamaya çalışırlar. Özellikle eğitim örgütlerinin COVID-19 pandemisi ile mücadele ettiği bu süreçte eğitim yöneticileri ile öğretmenlere büyük sorumluluklar yüklenmiştir. Okulların kapanması ve uzaktan eğitime geçişle birlikte eğitimin bu süreçteki kalitesi sorgulanır hale gelmiştir. Oluşan bu kriz durumunda okul yöneticileri çeşitli liderlik rolleri sergileyerek yüz yüze eğitimde olduğu gibi bir kalite yakalamaya çalışmışlardır. Bu bağlamda öne çıkan liderlik rollerinin başında teknolojik liderlik davranışı gelmektedir. Bu çalışmada, liderlik teorilerinden olan durumsallık teorisinden yararlanılarak kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Durumsallık yaklaşımına göre liderler farklı durumlarda farklı liderlik davranışları sergilerler (Fiedler & Chemers, 1984). Örneğin COVID-19 salgını sürecinde eğitimin sürdürülebilirliği kapsamında büyük krizler yaşanmıştır. Eğitim liderleri meydana gelen bu krizi önlemek ve öğrencilerin eğitim süreçlerine etkin bir şekilde katılmalarını sağlamak adına uzaktan eğitim teknolojilerini kullanmışlardır. Okuldaki tüm eğitimciler eğitim liderinin teknolojik liderliği doğrultusunda örgütün amacına hizmet etmişlerdir.

Teknolojik liderliğin ne anlama geldiğini belirtmeden önce liderliğin ne anlama geldiğini bilmekte fayda vardır. Buna göre liderlik, kişileri belli hedeflere yöneltmeye motive etme yeteneği ve kişileri toplayarak onları grup hedefleri doğrultusunda güdüleme yeteneğidir (Nalbant & Özdil, 1997, s. 18). Farklı bir ifadeyle liderlik, bireylere söz geçirmekten öte, onları müşterek amacı gerçekleştirmek için emek harcamaya inandırmaktır (Goleman, 1999, s. 193).

Okullarda teknoloji kullanımı öğretmen ve öğrencilerin hem bilgisayar kullanmaları hem de internetten faydalanarak çeşitli amaçlara ulaşmaları, öğrencilerin deneme yazma, rapor haline getirme, simülasyon kullanma faaliyetleri olarak bilinmektedir. Weber (2006, s. 2), okul ile teknolojinin bütünleşmesinin yenilik olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Okullarda teknolojik liderlik ise, okulda bilgi ve iletişim teknolojilerinin yararlı ve etkili bir biçimde kullanılması olarak adlandırılabilir (Anderson & Dexter, 2005, s. 49). Persaud (2006, s. 26), okul yöneticilerinin, teknolojik liderler olduklarında, öğrenci ve öğretmenler teknolojiyi aktif olarak kullanımı sağladığını vurgulamıştır. Benedetto (2006, s. 31) ise yöneticileri, sınıflarda teknolojinin kullanımında etkili modelleri bilen, bilgi ve iletişim teknolojisinin yürütülmesinde öğretmenlere yol gösteren, öğretim ve ölçmede bu uygulamaları destekleyen kişiler olarak tanımlamıştır.

Okul yöneticileri, eğitim ile teknolojinin ortaklığını ve teknoloji ile yapılacak ve yapılamayacakları anlamlıdır (Langran, 2006, s. 6). Devamlı yeniliği arayan okul yöneticisi, olayları önceden kavrayıp, analiz edip, yorumlayabilen ve toplumu ikaz edebilen birisidir. Bu nedenle okul yöneticileri; bilişim teknolojilerinin okul etkinliklerinin ayrılmaz bir parçası olacağını kavramalıdır (Dönmez & Sincar, 2008, s. 16). Teknolojik liderlikle ilgili çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Can (2003) ortaöğretim yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterliklerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda genel ve meslek liseleri okul yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterliklerinin benzer olduğu, ancak genel ve meslek liselerindeki yöneticilerin kendilerini öğretmenlerden daha yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Çalık ve arkadaşlarının (2018) okul yöneticilerinin teknolojik liderlik öz yeterliklerini inceledikleri çalışmalarında okul yöneticilerinden dışa dönük, uzlaşmayı benimseyen, düzenli, deneyime açık olanların teknolojik liderlik yeteneklerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Biçer ve Koç (2019) öğretmenler ile okul yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlik düzeylerini araştırmışlardır. Bulgulara göre kadın yöneticilerin teknoloji liderliği yeterlik düzeylerinin erkek yöneticilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Calhoun (2004) çalışmasında okul yöneticilerinin okullarla teknolojinin bütünleşmesini başarılı bir şekilde sağladıklarını ve ileri görüşlülük gösterdiklerini, bazı riskler aldıklarını, öğretmenlere cesaret verdiklerini ve onlara örnek model olduklarını belirlemiştir. Weng ve Tang (2014) okul yöneticilerinin teknolojiyi kullanma hususunda yüksek düzeyde bir bilince sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Tam tersine Esplin (2017) ise okul müdürlerinin teknolojik liderlik bağlamında hazır olmadıklarını bulmuştur.

Yukarıdaki literatür dikkate alındığında teknolojik liderlik davranışları etkili olan liderlerin çeşitli girişimlerden bulunmak suretiyle kriz durumlarında teknolojik bütünleşmeyi sağlamaya çalışmışlardır. Teknolojik liderlerin gerekli önlemleri vaktinde alması eğitim örgütlerini olası krizlerden kurtaracaktır. Örgüt yöneticileri krizi etkili yönetebilmek için krizin öncelikle neyi ifade ettiğini bilmelidirler.

Akdemir (1997) krizi örgütün üst düzey hedeflerine varmasını engelleyen, örgütün varlığını tehlikeye atan ve acil refleks gerektiren; örgütün krizi öngörme ve üstesinden gelmede etkili olamadığı bir durum şeklinde açıklamıştır. Tutar (2007) ise krizi doğru, tam ve güncel bilginin edinilmemesi, iyi iletişim sağlanamaması, iletişim sorunlarının çözülmemesi sonucunda yönetsel ve örgütsel faaliyetlerin yerine getirilememesi ile örgütü ve örgüt yöneticilerini sıkıntıya sokan bir durum olarak tanımlamıştır. Etkili kriz yönetimi için krize hazırlıklı olma, liderlik becerileri sergileme ve karar mekanizmalarını iyi çalıştırmak gerekmektedir (Karaağaç, 2013; Savcı, 2008; Sucu, 2000).

Kriz oluşmasından önce üstesinden gelmek; oluştuğunda ise krizin oluşmasına neden olan unsurları sınırlandırmak ve durdurmak; krizi örgüt menfaatine uygun yöneterek en az zararla sonuçlandırmaktır (Filiz, 2007, s. 31- 32). Karaağaç (2013, s. 119), kriz yönetiminin amacını kaostan düzenli duruma geçebilme, krize reaksiyon sürecinin ve sonraki kurtarma çalışmalarının koordinasyonu, krizin üstesinden gelebilmek için iletişim düzeninin oluşturabilmesi, yönetimince tüm paydaşların güvenlerinin tekrar kazanılması ve krizin en kısa sürede en az zararla atlatılabilmesi olarak belirtmektedir.

Kriz yönetimine ilişkin yapılan çalışmalar krizin önlenmesine dair önemli bulgular sunmaktadır. Adıgüzel (2007) çalışmasında kriz yönetimine ilişkin öğretmen ve yönetici algılarına göre ilköğretim idarecilerinin, hem planlama yeterliklerinin hem de örgütlenme ve iletişim koordinasyon yeterliklerinin orta düzeyinde olduğunu bulmuştur. Maya (2014), kamu ilkokullarında çalışan yöneticilerin kriz yönetimi becerileri hem genelde hem de tüm alt boyutlarda orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Karakuş ve İnandı (2018) okul yöneticilerinin kriz yönetim becerilerinin, kriz anında orta seviyede olduğu; hem kriz öncesi hem de kriz sonrası dönemlerde ise yüksek seviyede olduğunu ifade etmişlerdir. Bıyıkoğlu (2020) ise mesleki deneyimi yüksek olan bireylerin kriz yönetiminde daha başarılı olduklarını bulmuştur. Wheeler (2002), müdürlere göre krizin okullarda şiddet olaylarının sonucunda ortaya çıkan durum olduğunu tespit etmiştir. Karasavidou ve Alexopoulos (2019)

çalışmalarında öğretmenlerin kriz durumlarında kendilerini yetersiz hissettikleri, yerel yönetimler ve eğitim bakanlığı tarafından yeterince desteklenmediklerini ifade ettiklerini ortaya koymuştur.

Eğitim örgütlerinin yaşadığı en büyük krizlerden biri COVID-19 salgınında gerçekleşmiştir. Belirli dönemlerde eğitim ve öğretim kurumlarının tamamı kapanmaya gitmek durumunda kalmıştır. Bu süreçte eğitim faaliyetlerinin devam edebilmesi için uzaktan eğitim araçları yaygın bir şekilde tüm eğitim örgütlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Bazı okullar bu süreci başarılı bir şekilde yönetirken bazıları istenilenin çok gerisinde kalmıştır. Eğitim süreçlerinin sürekli bir gelişme içinde olduğu düşünüldüğünde eğitimde güncel teknolojilerin kullanılması önemli gerekliliklerden biri olarak kabul edilmektedir. Eğitim örgütleri bu süreçte özellikle uzaktan eğitim teknolojilerinden ciddi bir şekilde istifade etmiştir (Arı, 2010; Kaya, 2002). Özüçelik(2019) uzaktan eğitimi farklı ortamlarda bulunan eğitimci ve öğrencinin, teknolojik araçlar vasıtasıyla öğretim faaliyetlerini sürdürmeleri durumudur.

Öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda bulunma şartının olmadığı ve bireylerin öğrenme sorumluluklarını kendi üzerlerine aldıkları eğitim türüne uzaktan eğitim denir. Uzaktan eğitimin engelli bireylere, eğitim hayatı olmayan bireylere veya eğitimlerini çeşitli nedenlerden eksik bırakan bireylere fırsat vermesi önemlidir. Uzaktan eğitime olan talep her geçen gün daha da artmaktadır. Fırsat eşitliği yaratması, etkili zaman kullanımı sağlaması ve ulaşım problemlerinin olmayışı bu talebin arkasındaki temel unsurlardır. Uzaktan eğitim zaman, mekân ve uzaklık kavramlarından bağımsız olarak verilir (Kaya & Önder, 2002, s. 48). İhtiyaç durumuna göre şekillenen bir eğitim hizmeti sunan uzaktan eğitim fırsat eşitliği kapsamında bireylerin eğitim ve öğretime ilişkin ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân sağlar (Uşun, 2006, s. 19). Uzaktan eğitimin birçok faydası vardır. Güncel teknolojiye erişim, uygun ve farklı öğrenme ortamları ile fırsat eşitliği sağlaması bu faydalardan sadece birkaçından ibarettir (Doğan, 2014, s. 1).

Uzaktan eğitimin önemli avantajları olmasına karşın bazı dezavantajları da vardır. Öğrencilerin sosyalleşmesi noktasında engeller oluşturması, uygulama derslerinin etkisiz bir şekilde ilerlemesi, sınıf ortamındaki etkileşimden mahrum kalınması bu dezavantajlardan bazılarıdır (Ağır, 2007, s. 6-7). Özellikle güdülenme sorunu yaşayan ve kendi başlarına öğrenme yetileri zayıf olan bireyler için uzaktan eğitim büyük sorunlara yol açabilmektedir (Uşun, 2006, s. 20).

Uzaktan eğitimle ilgili yapılan çalışmaların konuyu idareci, öğretmen ve öğrenciler açısından değerlendirdikleri görülmektedir. Aksoğan (2020) uzaktan eğitimle ilgili yürüttüğü çalışmada uzaktan eğitimin öğrencilerin sosyalleşmelerini olumsuz şekilde etkilediğini belirlemiştir. Kurnaz ve arkadaşları (2020) öğretmenlerin uzaktan eğitime dair görüşlerinin demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Demirbilek ve arkadaşları (2021) okul müdürü ve öğretmenlerin uzaktan eğitimi yetersiz, etkisiz ve etkileşimsiz bulduklarını tespit etmiştir. Bergdahl ve Nouri (2021) öğretmenlerin ortaya çıkan uzaktan eğitim ortamında ihtiyaç duydukları pedagojik stratejilerden yoksun olduklarını bulmuştur. Niemi ve Kousa (2020) öğretmenlerin uzaktan eğitimin özgün olmayan etkileşim sağladığını ve yüz yüze öğretimin sağladığı doğallıktan yoksun olduğunu ifade ettiklerini bulmuştur. Giovannella ve arkadaşları (2020) pandemi sürecindeki uzaktan eğitim etkinliklerinin öğretmenlere önemli ölçüde yük yüklediğini ifade etmişlerdir.

Okul yönetiminin öğretmenler üzerindeki etkisi büyük bir önem taşımaktadır. Bu anlamda okul yöneticilerinin gerekli teknolojik donanımına ve kriz yönetme becerilerine sahip olmaları öğretmenlerin işlerini önemli ölçüde kolaylaştıracaktır. Teknolojinin yararlı kullanılması öğretmen ve öğrencilerin hem bilgisayar kullanmaları hem de internetten faydalanarak çeşitli amaçlara ulaşmaları ve öğrencilere faydalı olmalarını sağlamaktadır (Anderson & Dexter, 2005, s. 49). Alanyazın incelendiğinde yurt içinde (Çalık vd., 2018; Biçer & Koç, 2019; Dinç & Göksoy, 2019) ve yurt dışında (Matthews, 2002; Calhoun, 2004; Weng & Tang, 2014; Esplin, 2017) okul yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlilikleri ve teknolojiye yönelik tutumları konularında çalışmalar yapılmıştır. Eğitim örgütlerinde özellikle kriz durumlarında teknoloji kullanımının önemi günümüzde daha iyi anlaşılmaktadır. COVID-19 pandemisini yaşadığımız bu süreçte eğitimin sürdürülebilirliği ve yaşanan krizin etkisini azaltmak adına teknolojiyi uzaktan eğitim kapsamında kullanan okulların sayısı gittikçe artmaktadır.

Can ve arkadaşları (2011, s. 443) krizi; organizasyonun üst düzey hedeflerine varması yönündeki bir tehdit, kuruluşun varoluşunu riske atan ve çabuk şekilde çözümlenmesi gereken ve organizasyonun sorun öngörü ve tedbir alma durumunda eksik olduğu durum olarak tanımlarlar. Alanyazın incelendiğinde yurt içinde (Maya, 2014; Sağlam & Özsezer, 2015; Karakuş & İnandı, 2018) ve yurt dışında (Karasavidou & Alexopoulos, 2019; Alanazi, 2020; Kaul vd., 2020) okul yöneticilerinin kriz yönetim becerileri konusunda çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Çalışmanın diğer bir değişkeni olarak uzaktan eğitim kavramı ele alınmıştır. Uzaktan eğitim çağımızın yadsınamaz bir gerçeğidir. Uzaktan eğitimin her yaş grubu için geçerli olması, ekonomik oluşu, tüm bireylere kendilerini geliştirme imkânı sağlaması, fırsat eşitliği sağlaması ile zaman ve mekân sınırlılıklarının olmaması özellikleri onu geleneksel eğitimden bir adım öne çıkarmaktadır (Uşun, 2006, s. 19). Bu kavrama dair yurt içinde (Aksoğan, 2020; Demirbilek vd., 2021; Kocayığıt & Uşun, 2020) ve yurt dışında (Bergdahl & Nouri, 2021; Giovannella vd., 2020; Niemi & Kousa, 2020) çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde okul yöneticilerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını bir arada inceleyen herhangi bir çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle COVID-19 salgını gibi durumların eğitim örgütlerinde oluşturduğu etkiyi ve bu süreçte başvurulmuş uzaktan eğitimin önemini anlamak için bu çalışma önem arz etmektedir. Buna göre bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak söz konusu değişkenler birlikte ele alınarak aralarındaki ilişkinin incelenmesi suretiyle literatüre katkı sunulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma soruları sorulmuştur:

• **Araştırma sorusu 1.** Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ne düzeydedir?

• **Araştırma sorusu 2.** Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

• **Araştırma sorusu 3.** Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada ilişkisel taramayı da içeren genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, eleman sayısı çok fazla olan bir evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenin hepsi ya da evrenden bir örneklem ile yapılan taramadır (Karasar, 2009, s. 77). Bu anlamda gruplar arası farklılıklar, değişkenler arası ilişkiler gibi durumlar bütüncül bir şekilde ele alınmıştır. Çalışma kapsamında toplanan veriler ilgili birimden etik kurul onayı alındıktan sonra toplanmıştır.

B. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2021-2022 öğretim yılında Zonguldak il merkezi ve ilçelerinde bulunan resmi ve özel anaokulu, ilkököl ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler (sınıf ve kültür) oluşturmaktadır. Araştırmalar, belli bir evrene genellemede bulunmak için, evrenden rastgele seçilen küçük örnek gruplar üzerinde yapılır (Karasar, 1994, s. 77). Çalışmanın örneklemini, seçkisiz olmayan (non-random) örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme tekniği ile belirlenmiş 270 öğretmen oluşturmaktadır. Büyüköztürk ve arkadaşları (2008), uygun örnekleme yöntemini para ve işgücü tasarrufu için kullanılan bir yöntem olarak tanımlamışlardır (Büyüköztürk vd., 2008). Çalışmadaki katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Özellikler		1	2	3	4	5	Toplam
Cinsiyet		Kadın	Erkek				
	<i>n</i>	185	85				270
	%	68,52	31,48				100
Branş		Sınıf	Kültür				
	<i>n</i>	210	60				270
	%	77,78	22,22				100
Okul Türü		Resmi	Özel				
	<i>n</i>	262	8				270
	%	97,04	2,96				100
Mesleki Deneyim		1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 ve üzeri	
	<i>n</i>	30	26	43	42	129	270
	%	11,11	9,62	15,93	15,56	47,78	100

Okul Kademesi	n	İlkokul	Ortaokul	Anaokulu	270
		81,11	15,93	2,96	
	%				100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin 180'inin (%68,5) kadın, 85'inin (%31,5) ise erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların 210'unun (%77,8) sınıf öğretmeni, 60'ının (%22,2) ise kültür öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin 262'sinin (%97) kamu, 8'inin (%3) ise özel okulda görevli olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimleri incelendiğinde, en çok katılımın mesleki deneyimin 21 ve üzeri yıl çalışan 129 (% 47,8) kişiden oluştuğu, en az katılımın ise mesleki deneyimin 6-10 yıl arası çalışan 26 (% 9,6) kişiden oluştuğu görülmektedir. 11-15 yıl arası çalışanların 43 (% 15,9) ve 16-20 yıl arası çalışanların ise 42 (%15,6) kişi ve 1-5 yıl arası çalışanların ise 30 kişi (% 11,1) olduğu tespit edilmiştir. Okul kademeleri incelendiğinde ise, en çok katılımın 219 (% 81,11) kişi ile ilkokullardan olduğu, en az katılımın ise 8 (% 2,96) kişi ile anaokullarından olduğu tespit edilmiştir.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Ölçeği”, “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Anketi” ve “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini Ölçeği: Sincar (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 49 maddelik deneme ölçeğine dönüştürülmüştür. 354 öğretmene uygulanan deneme anketten uygun madde seçimi için madde tüm ölçek korelasyonu yapılmış ve 8 madde ölçekten çıkarılmıştır. Gerçekleştirilen temel bileşenler analizi sonucunda ölçekte yer alan 10 maddenin düşük yük değeri aldığı ya da binişik maddeler oldukları gözlenmiştir. Bu 10 maddenin çıkarılmasıyla tekrarlanan döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda ölçekte yer alan 31 madde 29 maddeye indirilmiştir. Ölçek “Birey Merkezilik”, “İleri Görüşlülük”, “İletişim İle İşbirliği” ve “Destek” alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipidir ve ifadelerden Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kısmen Katılıyorum (3), Katılmıyorum (2), Hiç Katılmıyorum (1) puanlamaları yerleştirilmiştir. Ölçeğin alt ve üst sınırları Hiç Katılmıyorum 1.00-1.79; Katılmıyorum 1.80-2.59; Kısmen Katılıyorum 2.60-3.39; Katılıyorum 3.40-4.19 ve Tamamen Katılıyorum 4.20-5.00 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları için cronbach alpha güvenilirlik katsayıları 1.boyut için 0.94; 2.boyut için 0.92; 3.boyut için 0.91 ve 4.boyut için 0.91 verilmiştir. Ölçeğin cronbach alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.97’dir. 1. alt boyut 11 maddeden, 2. alt boyut 7 maddeden, 3. alt boyut 6 maddeden ve 4. alt boyut ise 5 maddeden oluşmaktadır. Bu dört alt boyutun toplam varyansın % 68’ini açıkladığı belirtilmiştir.

İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Anketi: İlköğretim okul müdürlerinin kriz yönetim becerilerini ölçmek amacıyla 2009 yılında Aksu ve Deveci (2009) tarafından geliştirilen anket ilk etapta 50 soru içermiştir. Pilot çalışmada yapılan faktör analizi sonucunda, faktör yükleri yüksek olan 31 maddelik ölçme aracı oluşturulmuştur. Anketin üç alt boyutu vardır. Anketin birinci alt boyutu “Kriz Öncesi Dönem” olup ilk 7 sorudan, “Kriz Dönemi” alt boyutu 8’ den 15. maddeye kadar olanlardan, “Kriz Sonrası Dönem” alt boyutu ise 16. madde ve sonraki sorulardan oluşmaktadır. Anket güvenilirliği için Cronbach Alpha değerleri ölçülmüş ve “Kriz Öncesi Dönem” alt boyutunda güvenilirlik katsayısı 0.95, “Kriz Dönemi” alt boyutunda güvenilirlik katsayısı 0.95, “Kriz Sonrası Dönem” alt boyutunda güvenilirlik katsayısı 0.98; anket genelinde ise 0.98 tespit edilmiştir. Ölçek 5’li likert tipidir ve Hiçbir Zaman (1.00-1.79); Nadiren (1.80-2.59); Bazen (2.60-3.39), Çoğunlukla (3.40-4.19) ve Her Zaman (4.20-5.00) puan aralığı olarak belirlenmiştir.

Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği: Ağır (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 21 maddeden ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerin 14’ ü olumlu, 7’ si olumsuz özellik göstermektedir. Yapılan analizlere göre ölçeğin 6 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Ağır (2007, s. 48) çalışmasında Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinin Cronbach Alpha değerini 0.83 olarak bulunmuştur. Ölçek 5’li likert tipi olup (1.00-1.79) Kesinlikle Katılmıyorum, (1.80-2.59) Katılmıyorum, (2.60-3.39) Kararsızım, (3.40-4.19) Katılıyorum, (4.20-5.00) Kesinlikle Katılıyorum’ a doğru değerlendirilmektedir. Ters çevrilmesi gereken 7 olumsuz ifade bulunmaktadır (11, 12, 13, 14, 15, 17, 19). Ölçekte uzaktan eğitimin olumluluğuna dönük tutum düzeyleri için 14 madde (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 20 ve 21) avantaj alt boyutunu oluşturmaktadır. Uzaktan eğitimin avantaj alt boyutu için güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak tespit edilmiştir. Uzaktan eğitimin kısıtlılıklarına dair tutum düzeylerini için 7 madde (11, 12, 13, 14, 15, 17 ve 19) sınırlılık alt boyutunu oluşturmaktadır. Uzaktan eğitimin sınırlılık alt boyutu için güvenilirlik katsayısı 0.80 bulunmuştur.

D. Verilerin Analizi

Anketlerle elde edilen veriler, bilgisayarda SPSS 20.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistiksel metotlar kullanılmıştır. Çalışmadaki veriler normal bir dağılım gösterdiği için parametrik testler kullanılmıştır. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkileri tespit etmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ile kriz yönetimi becerilerinin öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutum düzeyleri üzerindeki etkileri doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda elde edilen aritmetik ortalamalar düşük; 1,00-2,59, orta; 2,60-3,339 ve yüksek; 3,40-5,00 şeklinde değerlendirilmiştir.

E. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın birinci alt problemi “Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ne düzeydedir?” şeklindedir. Bu araştırma sorusuna dair elde edilen analiz bulguları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Grup	Değişkenler	Min	Max	X	ss
Teknoloji Liderliği	Birey Merkezlilik	1,00	5,00	3,90	0,76
	İleri Görüşlülük	1,00	5,00	3,87	0,82
	İletişim ve İşbirliği	1,00	5,00	3,94	0,76
	Destek	1,00	5,00	3,99	0,79
	Teknoloji Liderliği Genel	1,00	5,00	3,91	0,74
Kriz Yönetimi	Kriz Öncesi Dönem	1,00	5,00	3,93	0,78
	Kriz Dönemi	1,00	5,00	3,84	0,85
	Kriz Sonrası Dönem	1,00	5,00	3,91	0,79
	Kriz Yönetimi Genel	1,00	5,00	3,89	0,77
Uzaktan Eğitim	Avantaj	1,00	5,00	2,46	0,92
	Sınırlılık	1,00	5,00	2,13	0,79
	Uzaktan Eğitim Genel	1,00	5,00	2,35	0,72

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin, okul müdürlerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin algılarının genel puanlarının aritmetik ortalamasının (\bar{x}) 3.91, standart sapmasının ise 0.74 olduğu görülmektedir. Bu duruma göre öğretmenlerin çoğunluğunun okul müdürlerinin teknoloji liderliği rollerini gerçekleştirmeleri yüksek düzeyde bulunduğu söylenebilir. Teknoloji liderliği rolleri “Birey Merkezlilik”, “İleri Görüşlülük”, “İletişim ve İşbirliği” ve “Destek” alt boyutlarında puanların aritmetik ortalamaları sırası ile (\bar{x}) 3.90; 3.87; 3.94 ve 3.99 iken ve standart sapma değerleri 0.76; 0.82; 0.76; 0.79 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutların hepsinde aritmetik ortalamalar yüksek düzey aralığına denk gelmektedir, ancak destek alt boyutunun ortalaması diğer alt boyutlardan daha yüksektir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerinin kriz yönetim becerilerine yönelik görüşleri doğrultusunda, kriz yönetim becerileri genel puanının aritmetik ortalamasının (\bar{x}) 3.89, standart sapma değerinin ise 0.77 olduğu görülmektedir. Bu değer yüksek düzeye denk gelmektedir. Bu verilere göre öğretmenlerin çoğunluğunun okul yöneticilerinin kriz yönetim becerisi sergilediklerine yüksek düzeyde katıldığı söylenebilir. Kriz yönetim becerileri “Kriz Öncesi Dönem” alt boyutunun aritmetik ortalamasının (\bar{x}) 3.93 ve 0.78 standart sapma ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu değer yüksek düzeye denk gelmektedir. Bu durumda, okul yöneticilerinin kriz öncesi dönem becerilerinin, kriz sonrası dönem ve kriz dönemi becerilerine göre daha iyi olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte, “Kriz Sonrası Dönem” ve “Kriz Dönemi” puanlarının aritmetik ortalamaları 3.91 ve 3.84 ve standart sapmaları ise 0.79 ve 0.85’dir.

Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum genel puanı incelendiğinde, aritmetik ortalamasının (\bar{x}) 2.35, standart sapmasının 0.72 olduğu görülmektedir. Bunun karşılığı düşük seviyedir. Buna göre öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajları ve sınırlılıkları hakkında değişik görüşlerinin olduğu belirtilebilir. Değişkenin en yüksek düzeye sahip alt boyutu (\bar{x}) 2.46 aritmetik ortalama ve 0.92 standart sapma ile “Avantaj” alt boyutudur. Bu değer de düşük düzeye denk gelmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitimin avantajları olduğuna dair inanca katılmadıkları söylenebilir. Uzaktan eğitime karşı tutum en düşük ortalamaya sahip alt boyutun ise (\bar{x}) 2.13 aritmetik ortalama ve 0.79 standart sapma ile “Sınırlılık” olduğu görülmektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi “Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme ait bulguları elde edebilmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Grup	BM	İG	İİ	D	TLG	KOD	KD	KSD	KYBG	A	K	UEG
BM	1											
İG	,90*	1										
İİ	,84*	,88*	1									
D	,86*	,89*	,89*	1								
TLG	,96*	,96*	,93*	,94*	1							
KOD	,73*	,74*	,73*	,73*	,77*	1						
KD	,78*	,77*	,76*	,77*	,81*	,81*	1					
KSD	,80*	,83*	,81*	,81*	,85*	,86*	,88*	1				
KYBG	,82*	,84*	,81*	,82*	,86*	,92*	,94*	,98*	1			
A	0,03	0,02	0,06	0,08	0,04	0,04	0,03	0,04	0,04	1		
K	-0,05	-0,07	-0,09	-0,07	-0,07	-,17*	-0,11	-0,15	-0,15	,22*	1	
UEG	0	0	0,01	0,04	0,01	-0,03	-0,02	-0,02	-0,03	,93*	,56*	1

Not: * $p < 0,01$; BM= Ben Merkezilik Alt Boyutu, İG= İleri Görüşlülük Alt Boyutu, İİ= İletişim ve İşbirliği Alt Boyutu, D= Destek Alt Boyutu, TLG= Teknolojik Liderlik Genel, KOD= Kriz Öncesi Dönem Alt Boyutu, KD= Kriz Dönemi Alt Boyutu, KSD= Kriz Sonrası Dönem Alt Boyutu, KYBG= Kriz Yönetim Becerileri Genel, A= Avantaj Alt Boyutu, K= Kısıtlılık Alt Boyutu, UEG= Uzaktan Eğitim Genel

Tablo 3’teki korelasyon analizi sonucuna göre, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algıları ile okul müdürlerinin teknoloji liderliği rolleri ($r=0.01$; $p < 0.01$) ve öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algıları ile okul müdürlerinin kriz yönetim becerileri ($r=-0.03$; $p < 0.01$) aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ancak okul yöneticilerinin yönetim becerilerinin “Kriz Öncesi Dönem” alt boyutu ile öğretmenlerin uzaktan eğitim algılarının “Kısıtlılık” alt boyutu aralarında ($r=-.174$; $p < 0.01$) negatif yönde anlamlı ve çok zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

Okul müdürlerinin teknolojik liderlik rolleri ve kriz yönetim becerileri arasında ($r=0.86$; $p < 0.01$) pozitif yönde anlamlı ve yüksek bir ilişki olduğu görülmektedir. Aynı zamanda okul müdürlerinin teknolojik liderlik rollerinin tüm alt boyutları ile kriz yönetim becerilerinin tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ve yüksek bir ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme ait bulguları elde edebilmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Algılarına Göre Teknolojik Liderlik ve Kriz Yönetimin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SE	β	t	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	2,364	0,24	-	9,83	0,00	-	-
Teknoloji Liderliği	0,115	0,117	0,119	0,984	0,326	0,06	0,06
Kriz Yönetimi	-0,12	0,114	-0,127	-1,054	0,293	-0,064	-0,064

Not: Bağımlı Değişken: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Algıları; $F= 5,66$; $p = ,568$; $R= ,065$; $R^2= -,003$.

Tablo 4’te elde edilen bulgular incelendiğinde, $F(2, 267) = 5.66$; $p > .01$; $R= .065$; $R^2= -.003$ olduğu ve anlamlı bir yordamanın gerçekleşmediği görülmektedir. Elde edilen bulgular sonucunda, okul müdürlerinin teknolojik liderlik rolleri ile kriz yönetim becerileri (bağımsız değişkenler) öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının (bağımlı değişken) anlamlı bir yordayıcısı olmadıkları tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın birinci alt probleminde öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düzeyi incelenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunluğu tarafından okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışlarının benimsendiği görülmektedir. Öğretmenler okul müdürlerini ayrıca Birey Merkezilik, İleri Görüşlülük, İletişim ve İşbirliği ve Destek gibi alt boyutlarda da başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin özellikle Destek alt boyutunda en başarılı oldukları beyan edilmiştir. Okul yöneticilerinin öğretim ortamlarını teknolojik materyallerle donatmaları öğretmenler tarafından bir destek girişimi olarak algılanmış olabilir. Alan yazında benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Bir çalışmada öğretmenler, yöneticilerinin teknolojik liderliklerinin istenen düzeyde olduğunu belirtmişlerdir (Ertuğrul, 2014; Kurt, 2019). Diğer bir çalışmada ise öğretmenler okul liderlerinin teknolojik liderliklerinin istenen düzeyde olmadığını ve geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Baş, 2012, İrmak, 2015; Öztaş, 2013; Sincar, 2009). Araştırma bulgularına göre okul yöneticilerinin teknolojik liderlik yaklaşımlarının geliştirilmesi gerektiği yönündedir.

Öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin krizi yönetme noktasında uygun becerilere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin hem lider hem de eğitimci olarak belirli bir düzeyin üzerinde deneyime sahip olması kriz önceden hissetme ve krizle baş etme noktasında önemli bir kazanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmaların önemli bir kısmı da bu yaklaşımı doğrular niteliktedir (Gezer, 2020; Karakuş & İnandı, 2018; Sağlam & Özsezer, 2015). Ancak bazı çalışmalar okul yöneticilerinin krizi yönetebilme bağlamında arzulanan seviyelerin çok altında olduklarını belirtmektedirler (Maya, 2014; Savcı, 2008). Bu çalışmada okul yöneticilerinin krizin her dönemi için etkin kriz çözme becerilerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Paralel olarak, Ulutaş (2010) okul yöneticilerinin kriz yönetim becerilerinin istenen düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Bu durumda, okul idarecilerinin kriz öncesinde, diğer dönemlere göre becerilerinin daha iyi olduğu düşünülebilir (Karakuş & İnandı, 2018).

Bulgulara göre öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının beklenen seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre çok sayıda öğretmen, uzaktan eğitimi etkili, zevkli, nitelikli, motive edici, fırsat eşitliği sağlama gibi özelliklerinin olduğunu düşünmemektedir. Başka bir deyişle öğretmenler uzaktan eğitime yönelik tutumları olumlu değildir. Bu durum Kurnaz ve arkadaşları (2020), Karaca ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Kuşkonmaz (2011), Ülkü (2018) ve Kocayığıt ve Uşun (2020) çalışmalarıyla uyusmamaktadır. Pandeminin olmadığı dönemlerde eğitim yöneticilerinin uzun süre yüz yüze eğitime alışmış olmaları uzaktan eğitime dair yaklaşımlarını olumsuz bir şekilde etkilemiştir.

Çalışmanın ikinci alt probleminde öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları ile okul müdürlerinin teknoloji liderliği rolleri ve öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları ile okul müdürlerinin kriz yönetim becerilerinin genel puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Seven (2021), çalışmasında okul müdürlerinin teknolojik liderlik öz yeterlikleri ile öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları arasında ilişki tespit edememiştir. Ancak okul müdürlerinin kriz yönetim becerileri Kriz Öncesi Dönem alt boyutu ile öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları Kısıtlılık alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ve çok zayıf bir ilişki bulunmuştur. Okul müdürlerinin teknolojik liderlik rolleri ve kriz yönetim becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ve yüksek bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gezer (2021), okul yöneticisinin kriz yönetim yeteneği, teknolojiye hâkimiyet ve liderlik vasıflarının olması gerektiğini tespit etmiştir. Açıkalan (1995) ise yöneticilerin özelliklerini sıralarken iletişim yeteneği olan, teknolojiye hâkim ve eğitime inanan ve lider tanımlamalarını kullanmıştır. Aynı zamanda okul müdürlerinin teknolojik liderlik rollerinin tüm alt boyutları ile kriz yönetim becerilerinin tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ve yüksek bir ilişki olduğu görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü alt probleminde ise öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerilerinin öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı araştırılmıştır. Öğretmenlere göre, okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerilerinin, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir yordamanın gerçekleşmediği görülmektedir. Seven (2021), çalışmasında okul müdürlerinin teknolojik liderlik öz yeterlikleri ile öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları arasında ilişki tespit edememiştir. Ancak Gezer (2021), profesyonel bir okul yöneticisinin kriz yönetim becerisi, teknolojik bilgi ve liderlik özelliklerine sahip olması gerektiğini tespit etmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, okul müdürlerinin teknolojik liderlik rolleri ile kriz yönetim becerileri (bağımsız değişkenler) öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının (bağımlı değişken) anlamlı bir yordayıcısı olmadıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmayı daha da geliştirme ve yaygın etkisini artırma adına elde edilen bulgular ve gelecekte planlanan çalışmalar için bazı öneriler sunulabilir. İlk olarak, araştırma bulgularına yönelik şu öneriler

verilebilir. Okul müdürleri, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik düşük seviyede olan tutumlarını yükseltmek amacı ile uzaktan eğitimde daha başarılı olan öğretmenlerle, diğerlerini eşleştirmeli ve birlikte çalışmalarını özendirilmelidirler. Böylece derslerin nasıl nitelikli ve zevkli hale gelebileceğini gören öğretmenler tutumlarını değiştirebilir. Araştırmada öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin, kriz yönetim becerileri Kriz Öncesi Dönem, Kriz Sonrası Dönem ve Kriz Dönemi alt boyutların ortalamalarının yüksek düzeye denk geldiği; Kriz Öncesi Dönem alt boyutu ortalaması diğerlerine göre yüksek düzeyde bulunduğu söylenebilir. Özellikle anaokulu idarecilerinin kriz yönetim becerileri en düşük düzeyde çıkmıştır. Anaokulu müdürlerinin kriz yönetim becerilerinin bir takım hizmet içi kurslarla geliştirilmesi önemli olacaktır.

Gelecek araştırmalara yönelik olarak ise şu öneriler sağlanabilir. Bu araştırma Zonguldak ili ve ilçelerini kapsamaktadır. Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışı ve kriz yönetimi becerileri, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının tespit edilmesi ve genellenebilir sonuçların ortaya çıkarılması amacı ile farklı bölgelerde ve daha fazla katılımcı ile gerçekleştirilebilir. Nicel araştırma yöntemi ile yapılan bu çalışma, nitel veri toplama yöntemi ile yapılması halinde daha detaylı sonuçlara ulaşabilir. Daha farklı değişkenlerle öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları araştırılabilir. Gelecekteki araştırmacılara ek olarak eğitim politikacılarına da çeşitli öneriler sunulabilir. Buna göre bu çalışmada, okul yöneticilerinin uzaktan eğitime dair beklenen düzeyde bir eğilim sergilemedikleri görülmüştür. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitime mesafeli olmalarının önüne geçilmesine ilişkin politikalar geliştirilmelidir. Benzer şekilde okul yöneticilerinin uzaktan eğitim uygulamalarını daha iyi anlamaları ve etkin kullanmaları için gerekli ortamların tesis edilmesi ve destekleyici eğitimlerin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkalin, A.** (1995). *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Adıgüzel, S.** (2007). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Deprem ile İlgili Kriz Yönetimine İlişkin Yeterlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ağır, F.** (2007). *Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akdemir, A.** (1997). *Yönetim Düşüncesindeki Dönüşümler ve Dönüştürücü Lider Profil: 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu*, 5-6 Haziran, 2, Deniz Harp Okulu, İstanbul.
- Aksoğan, M.** (2020). Opinions of Students About Distance Education in The Pandemi Process. *MTU Journal of Engineering and Natural Sciences, Covid-19 Special Issue*, 1-9.
- Aksu, A., & Deveci, S.** (2009). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri. *Education Sciences*, 4(2), 448-464.
- Alanazi, A.** (2020). Using Social Networks in School Crisis Management: Evidence From Middle School Principals in Kuwait. *Education 3- 13, International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 49(8), 935-944.
- Anderson, R. E., & Dexter, S.** (2005). School Technology Leadership: An Empirical Investigation of Prevalence And Effect. *Educational Administration Quarterly*, 41(1), 49–82.
- Arı, M.** (2010). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Teknolojilerinde Wimax Esnekliği. Ekim 08, 2021 tarihinde http://www.emo.org.tr/ekler/f9b5ec26abebe62_ek.pdf, adresinden alındı.
- Baş, E. D.** (2012). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerine İlişkin Okul İklimi Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bergdahl, N., & Nouri, J.** (2021). Covid-19 and Crisis-Prompted Distance Education in Sweden. *Tech Know Learn*, 26(3), 443–459.
- Bıyıkoğlu, C.** (2020). *İlköğretim Okul Yöneticilerinin Kriz Yönetimi Becerilerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü.
- Biçer, F. S., & Koç, M.** (2019). Okul Yöneticilerinin ve Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmenlerinin Teknoloji Liderlik Yeterliliklerinin Karşılaştırılması. *Uluborlu Mesleki Bilimler Dergisi*, 2(1), 27-43.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F.** (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.

- Calhoun, K. J.** (2004). *Superintendent Change Leadership Strategies Associated With Successful Technology Integration in Public School Districts*. Unpublished Doctoral Dissertation. California: University of La Verne.
- Can, T.** (2003). Bolu Orta Öğretim Okulları Yöneticilerinin Teknolojik Liderlik Yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 94-107.
- Can, H., Azizoglu, Ö. A., & Aydın, E. M.** (2011). *Organizasyon ve Yönetim* (8.Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demirbilek, N., Demirtaş, H., Han, F., & Atila, F.** (2021). Distance Education Concept from School Administrator and Teachers' Perspective. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 22(1), 449-470.
- Dinç, H., & Göksoy, S.** (2019). Okul Müdürlerinin Teknoloji Liderliği Yeterlilikleri. *International Journal on Lifelong Education and Leadership*, 6(1), 20-35.
- Doğan, H. G. B.** (2014). Uzaktan Eğitim Ve Yaşam Boyu Öğrenme. Ekim 15, 2021 tarihinde <http://www.egitimdeteknoloji.com/uzaktan-egitim- yasam-boyu-ogrenme-nedir/> adresinden alındı.
- Dönmez, B., & Sincar, M.** (2008). Avrupa Birliği Sürecinde Yükselen Ağ Toplumu ve Eğitim Yöneticileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 1-19.
- Fiedler, E. F. & Chemers, M. M.** (1984). *Improving leadership effectiveness*. U.S.A: John Wiley&Sons Inc
- Ertuğrul, E.** (2014). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Yöneticilerin Teknoloji Liderlik Düzeyi İle Yönetici Yeterlilikleri İle Öğretmenlerin Teknolojik Etkililiği Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Esplin, N.** (2017). *Utah Elementary School Principals' Preparation As Technology Leaders*. Doctoral Dissertation. Utah: Utah State University.
- Filiz, E.** (2007). *Kamu Yönetiminde Kriz Yönetimi*. İstanbul: Alfa Akademi Basım Yayım.
- Gezer, Y.** (2020). Kriz Yönetim Becerilerine (Kriz Öncesi, Dönemi Ve Sonrası) İlişkin Olarak Okul Müdürlerinin Sergilemiş Oldukları Davranışlar. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 282- 298.
- Gezer, Y.** (2021). Okul Müdürlerinin Yöneticilikte Profesyonelleşmeye İlişkin Görüşleri. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 60-73.
- Giovannella, C., Marcello, P., & Donatella, P.** (2020). The Effects of The Covid-19 Pandemic on Italian Learning Ecosystems: The School Teachers' Perspective At The Steady State. *ID&A Interaction Design & Architecture(s)*, (45), 264-286.
- Goleman, D.** (1999). Lider Yapan Nedir? Klinik Laboratuvar Yönetimi İncelemesi. *Klinik Laboratuvar Yönetim Derneği'nin Resmi Yayını*, 13(3), 123-131.
- Irmak, M.** (2015). *İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Yöneticilerinin "Teknoloji Liderliği" Düzeylerine İlişkin Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karaağaç, T.** (2013). Kriz Yönetimi ve İletişim. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 0(49), 117-132.
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoglu, N., & Özcan, M.** (2021). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimin Yararına İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 209-224.
- Karakuş, A., & İnandı, Y.** (2018). Ortaokul Yöneticilerinin Okullarında Yaşanan Kriz Durumlarını Yönetme Becerilerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 500-518.
- Karasar, N.** (1994). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (7. Basım). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Karasar, N.** (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasavidou, E., & Alexopoulos, N.** (2019). School Crisis Management: Attitudes and Perceptions of Primary School Teachers. *European Journal of Educational Management*, 2(2), 73-84.
- Kaul, M., Van Gronigen, B. A., & Simon, N. S.** (2020). *Calm During Crisis: School Principal Approaches to Crisis Management During The COVID-19 Pandemic*. Ekim 15, 2021 tarihinde https://repository.upenn.edu/cpre_policybriefs/89/ adresinden alındı.
- Kaya, Z.** (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z., & Önder, H.** (2002). İnternet Yoluyla Öğretimde Ergonomi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1), 48-54.
- Kocayigit, A., & Uşun, S.** (2020). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.

Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş., & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.

Kurt, İ. (2019). *Öğretmenlerin Lise Okul Müdürlerinin Teknoloji Liderliği Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuşkonmaz, H. (2011). *İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Mobil Öğrenmeye Yönelik Algı Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Langran, E. (2006). *Technology Leadership: How Principals, Technology Coordinators, and Technology Interact in K-12 Schools*. Unpublished Doctoral Dissertation. Virginia: University of Virginia, the Graduate Faculty of the Curry School of Education.

Matthews, A. W. (2002). *Technology Leadership at A Junior High School: A Qualitative Case Study*. Unpublished Doctoral Dissertation. Nevada: University of Nevada.

Maya, İ. (2014). Kamu İlkokullarında Yöneticilerin Sergiledikleri Kriz Yönetimi Beceri Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(23), 209-235.

Nalbant, E., & Özdil, T. (1997). Liderlik Nitelikleri ve İşgören Performansı Üzerindeki Etkileri. *21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde 1, 18. İstanbul: Deniz Harp Okulu Basımevi.

Niemi, H. M., & Kousa, P. (2020). A Case Study of Students' and Teachers' Perceptions in A Finnish High School During The COVID Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 352-369.

Öztaş, A. (2013). *Resmi Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özücelik, E. (2019). *Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kullanımı: Uludağ Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Persaud, B. (2006). *School Administrators' Perspective on Their Leadership Role in Technology Integration*. Unpublished Doctoral Dissertation. Minnesota: Walden University.

Sağlam, A. Ç., & Özsezer S. (2015), Liselerde Okul Yönetimlerinin Kriz Yönetme Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Electronic Journal of Education Sciences*, 4(7), 13-28.

Savçı, S. (2008). *Ortaöğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kriz Yönetimine İlişkin Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seven, T. (2021). *Okul Yöneticilerinin Teknolojik Liderlik Öz Yeterliliklerinin Uzaktan Eğitim Tutumları İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü.

Sincar, M. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerine İlişkin Bir İnceleme (Gaziantep İli Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sucu, Y. (2000). *Kriz Yönetimi*. Ankara: Elit Yayıncılık.

Tutar, H. (2007). *Kriz ve Stres Ortamında Yönetim* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Ulutaş, S. (2010). *Kriz Yönetimi ve Dönüşümcü Liderlik*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: DEÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wheeler, G. A. (2002). *Crisis Management Training Needs: Perceptions Of Virginia Principals*. Virginia: University of Virginia.

Weber, M. J. (2006). *A Study of Computer Technology Use and Technology Leadership of Texas Elementary Public School Principals*. Unpublished Doctoral Dissertation. Texas: University of North Texas.

Weng, C., & Tang, Y. (2014). The Relationship Between Technology Leadership Strategies and Effectiveness of School Administration: An Empirical Study. *Computers & Education*, (76), 91-107.